

Propunerile APADOR-CH privind
Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr.254/2013 privind
executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în
cursul procesului penal, aflat în dezbateri la Camera Deputaților
(PL-x nr. 553/2017)

APADOR-CH consideră necesar că dreptul reglementat prin acest proiect de lege să fie prevăzut și pentru arestatul preventiv sau condamnatul care s-a aflat în relații de **concubinaj** cu persoana decedată sau în alte **relații apropiate, similare celor de familie**, astfel cum sunt prevăzute în art. 177 Cod penal, care conține definiția legală a noțiunii de “**membru de familie**” în materie penală.

Astfel, art. 177 Codul penal prevede că prin “membru de familie” se înțelege:

- a) ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;
- b) soțul;
- c) persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceluia dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc.
- d) persoanele adoptate ori descendenții acestora în raport cu rudele firești

De altfel, jurisprudența națională s-a pronunțat recent în sensul necesității recunoașterii dreptului concubinului aflat în stare de *arest preventiv* de a fi prezent la înmormântarea *concubinei* sale.

Este vorba despre sentința penală nr. 55.din 6 martie 2018 pronunțată de Judecătoria Târgu Bujor, hotărâre care este publicată, cu protejarea datelor personale, la adresa : <http://www.rolii.ro/hotarari/5aa0ad32e490093c0f00002b>.

În speța respectivă, o persoană a fost arestată preventiv pentru conducere sub influența alcoolului și ucidere din culpă, fiind vorba despre provocarea unui accident auto în urma căruia a rezultat decesul concubinei sale. Arestatul preventiv a solicitat judecătorului de drepturi și libertăți acordarea permisiunii de a participa la înmormântarea concubinei sale, decedată în evenimentul rutier produs de acesta.

Judecătorul de drepturi și libertăți a admis solicitarea formulată de arestatul preventiv. Cităm din motivarea hotărârii:

“Prin încheierea penală nr. 6 din data de 05.03.2018 pronunțată de J_____ Tîrgu B_____ în dosarul nr. XXXXXXXXXXXXXXX s-a dispus arestarea preventivă a inculpatului A_____ M_____ pentru o perioadă de 30 de zile, începând cu data de 05.03.2018 și până la data 03.04.2014 inclusiv, pentru temeiul prev. de art.223 alin.2 Cod procedură penală.

Judecătorul reține însă că cererea inculpatului, aflat în stare de arest preventiv, are la bază un unic scop și totodată, o singură motivație, respectiv acelea de a i se permite să participe la funeraliile concubinei sale T_____ M_____ A_____, înmormântare care va avea loc în ziua de 07.03.2018 în mun. G_____, în intervalul orar 11,30 - 14,00, și doar pe durata de timp necesară acestei participări.

Judecătorul de drepturi și libertăți reține că legea procesual penală ori legea nr.254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, nu conține reglementări exprese cu privire la această chestiune, și nu există o procedură de soluționare a acestor cereri.

Cu toate acestea, judecătorul reține că dispozițiile constituționale consacără „Accesul liber la justiție” statuând în art.21 că „(1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.” și că „(2) Nici o lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept.” - astfel încât cererea petentului A_____ M_____ se impune a fi examinată pe fond. Mai mult articolul 177 alin.1 lit. c din Cod penal precizează faptul că prin membru de familie se înțelege: persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelor dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul care conviețuiesc.

Judecătorul de drepturi și libertăți reține că, dreptul oricărei persoane de a participa la înmormântarea unui membru de familie (N.B. în speță concubina care este asimilată soțului, conform jurisprudenței constante a Curții Europene a Drepturilor Omului, a Curții Constituționale a României și conform definiției prevăzute în cadrul dispozițiilor art. 177 alin. (1) lit. c) din Codul penal) este un drept recunoscut de legea fundamentală, autoritățile publice fiind obligate să respecte și să ocrotească viața intimă, familială și privată (art.26 din Constituția României). În pofida acestui fapt, în legislația națională în vigoare, în ceea ce privește persoanele aflate în locuri de detenție, la exercitarea efectivă a acestui drept au vocație doar persoanele deținute în executarea unei pedepse, nu și cele arestate preventiv, în conformitate cu art. 98 alin. (1) lit. e) coroborat cu art. 99 alin. (1) lit. e) din Legea 254/2013.

Judecătorul reține însă că respectarea acestui drept care se subsumează dreptului la viața de familie prev. de art.8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, se impune a fi făcută fără discriminări, în conformitate cu art.14 din Convenție. În același sens sunt și dispozițiile art. 16 din Constituția României conform căruia „(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.”

Având în vedere caracterul urgent al cererilor de acest gen, că legea nu prevede o procedură specială de urmat, că permisiunea de a participa la înmormântare nu aduce vreo modificare în conținutul măsurii preventive dispunându-se doar încuviințarea ca administrația locului de deținere să ia măsurile necesare pentru ca inculpatul să poată participa la funeraliile concubinei sale, pe o durată de 2 ore și 30 de minute, judecătorul va dispune asupra caracterului executoriu al acestei măsuri dispuse.”

Este de menționat că **reprezentantul Ministerului Public**, care a participat la ședința de judecată a pus concluzii de **admitere a cererii** formulate de arestatul preventiv. Cităm și din motivarea opiniei reprezentantului Ministerului Public:

“...Legea procesual penală și Legea nr.254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, nu conțin reglementări exprese cu privire la această chestiune și nu există o procedură de soluționare a acestor cereri.

(...)

... dreptul oricărei persoane de a participa la înmormântarea unui membru de familie (în speță concubina care este asimilată soțului, conform jurisprudenței constante a Curții Europene a Drepturilor Omului, a Curții Constituționale a României și conform definiției prevăzute în cadrul dispozițiilor art. 177 alin. (1) lit. c) din Codul penal) este un drept recunoscut de legea fundamentală, autoritățile publice fiind obligate să respecte și să ocrotească viața intimă, familială și privată (art.26 din Constituția României). În pofida acestui fapt, în legislația națională în vigoare, în ceea ce privește persoanele aflate în locuri de detenție, la exercitarea efectivă a acestui drept au vocație doar persoanele deținute în executarea unei pedepse, nu și cele arestate preventiv, în conformitate cu art. 98 alin. (1) lit. e) coroborat cu art. 99 alin. (1) lit. e) din Legea 254/2013.

... respectarea acestui drept, care se subsumează dreptului la viața de familie prev. de art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, se impune a fi făcută fără discriminări, în conformitate cu art. 14 din Convenție. în același sens sunt și dispozițiile art. 16 din Constituția României conform căruia „(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.”

Astfel, existența unei situații de inechitate între persoanele deja condamnate, care beneficiază de acest drept, și persoanele aflate sub imperiul unor măsuri preventive, nu poate fi tolerată, în contextul necesității de respectare a Convențiilor și tratatelor la care România este parte (în conformitate cu art.20 alin.2 din Constituția României „(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile”), în acest sens avându-se în vedere și dispozițiile art. 12 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 17 din Pactul Internațional privitor la drepturile civile și politice, care statuează că „Nimeni nu va fi supus la imixtiuni arbitrare în viața

sa personala, in familia sa, in domiciliul lui sau in corespondenta sa, nici la atingeri aduse onoarei si reputației sale."

...potrivit art. 11 alin. (2) din Constituția României, tratatele internaționale ratificate de către Parlament fac parte din dreptul intern. Pe cale de consecință, art. 8 și 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului reprezintă veritabile temeuri de drept intern pe care se fundamentează temeinicia cererii formulate de către inculpat.

...pe baza unor considerente cvasi-identice, în același sens s-a pronunțat și Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Hotărârea Brăgădăreanu contra României (din 8 noiembrie 2016), în care s-a reținut printre altele că „refuzul insuficient justificat al autorităților de a-i permite unui condamnat sa participe la înmormântarea unui membru al familiei echivalează cu o încălcare a dreptului la respectarea vieții familiale garantat de Articolul 8 din Convenția de la Strasbourg".

APADOR-CH precizează că, deși există această jurisprudență, care exprimă și o convergență de opinii între instanța și parchet, ea nu poate rezolva problema, la nivel de aplicabilitate generală, întrucât în sistemul nostru legal precedentul judiciar nu este recunoscut. Deci, alte instanțe pot adopta soluții diametral opuse în spețe similare cu aceasta,

De aceea, APADOR-CH apreciază ca fiind absolut necesară o modificare legislativă în sensul recunoașterii dreptului **arestatului preventiv** și al **condamnatului** de a participa la înmormântarea/incinerarea persoanei cu care s-a aflat **în relații de concubinaj sau în alte relații apropiate, similare celor de familie.**

Întrucât legea are aplicabilitate generală, nu va mai există riscul unei jurisprudențe neunitare în această materie. De altfel, chiar instanța a atras atenția, în motivarea sentinței penale, asupra lipsei unui cadru legislativ în materie.

Precizăm că, astfel cum s-a menționat și în sentința penală nr. 55/2018, citată mai sus, art. 177 din Codul penal include în categoria “membrilor de familie” și concubinii, și alte persoane aflate în relații apropiate, similare celor de familie. Deci, în materie penală există deja o asimilare a concubinilor și a altor persoane aflate în relații apropiate cu persoanele aflate în “relații de familie”. Această asimilare există și la nivel european, astfel cum s-a detaliat în motivarea sentinței penale nr. 55/2018.

În raport de motivele expuse mai sus, **APADOR-CH consideră că este necesar fie aduse următoarele modificări și completări la proiectul de lege (PL-x nr. 553/2017) aflat în dezbatere la Camera Deputaților:**

1. La pct. 2 din proiect – Se propune introducerea unui nou alineat, (7), la art. 68 din Legea nr. 254/2013, cu următorul conținut:

“(7) Persoanele condamnate au dreptul de a participa, în condițiile legii, la înhumarea sau incinerarea soțului său soției, a unui copil, părinte, frate sau soră ori bunic sau bunică”

Pentru a permite ca atât concubinii, cât și alte persoane aflate în relații apropiate, similare celor de familie, să se afle printre beneficiarii legii, este necesar ca noul alineat, (7), al art. 68 din Legea nr. 254/2013, să aibă următorul conținut:

*“(7) Persoanele condamnate au dreptul de a participa, în condițiile legii, la înhumarea sau incinerarea **unui membru de familie, astfel cum este definit în art. 177 din Codul penal.**”*

După cum am precizat mai sus, art. 177 din Codul penal se referă și la concubini, și la alte persoane aflate în relații apropiate, similare celor de familie (*“persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc.”*)

*

2. La pct. 6 din proiect – Se propune, printre altele, introducerea unui nou alineat, (1/1), la art. 110 din Legea nr. 254/2013. Teza I a noului alineat, (1/1), are următorul conținut:

“(1/1) ”Persoanele arestate preventiv au dreptul, în aceleași condiții ca și persoanele condamnate, de a participa la înhumarea soțului său soției, a unui copil, părinte, frate sau soră ori bunic sau bunică”

Se observă că există o omisiune în text, întrucât acesta se referă doar la înhumare, nu și la incinerare.

De asemenea, pentru a asigura că și concubinii, și alte persoane aflate în relații apropiate, similare celor de familie, să se afle printre beneficiarii legii, este necesar ca teza I a noului alineat, (1/1), al art. 110 din Legea nr. 254/2013, să aibă următorul conținut:

*“(1/1) ”Persoanele arestate preventiv au dreptul, în aceleași condiții ca și persoanele condamnate, de a participa la înhumarea sau **incinerarea unui membru de familie, astfel cum este definit în art. 177 din Codul penal.**”*

După cum am precizat la pct. 1 al propunerilor formulate de asociație, art. 177 din Codul penal se referă și la concubini, și la alte persoane aflate în relații apropiate, similare celor

de familie (“*persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelorora dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc.*”)

*

3. Tot la pct. 6 din proiect - Este necesară și modificarea tezei II (finală) a noului alineat, (1/1) al art. 110 din Legea nr. 254/2013, în sensul eliminării interdicției de a participa la înmormântare/incinerare în situația în care decesul a fost cauzat din **culpă** arestatului preventiv, urmând că interdicția să fie restrânsă la cazul în care decesul a fost provocat în mod **intenționat** de către cel arestat.

De exemplu, interdicția nu ar trebui să existe pentru cel arestat preventiv pentru producerea unui accident mortal de circulație în urma căruia a decedat un membru de familie (ucidere din culpă), ci doar pentru cel care a ucis în mod intenționat un membru de familie (omor) ori a determinat sau înlesnit sinuciderea unui membru de familie.

În proiect, teza II (finală) a art. 110 din Legea nr. 254/2013 are următorul conținut:

“(1/1)...Nu beneficiază de acest drept persoanele arestate preventiv pentru participarea la săvârșirea faptei care a produs decesul pentru care se solicită permisiunea de ieșire din arest.”

Pentru ca restrângerea dreptului să aibă caracter rezonabil și proporțional, ea trebuie să opereze numai cu privire la faptele intenționate (nu și la cele din culpă). De aceea, este necesar ca teza II (finală) a art. 110 din Legea nr. 254/2013 să aibă următorul conținut:

“(1/1)...Nu beneficiază de acest drept persoanele arestate preventiv pentru săvârșirea faptei **intenționate** care a produs decesul pentru care se solicită permisiunea de ieșire din arest.”

Vă mulțumim.

Director executiv,

Maria-Nicoleta Andreescu